

LEADER

ACTIEPLAN

Lokale ontwikkelingsstrategie

LEADER Waasland

2023-2027

Medegefinancierd door
de Europese Unie

provincie
Oost-Vlaanderen

INHOUD

1 AFBAKENING VAN HET LEADER-GEBIED

p4

2 HET ACTIEPLAN

p6 *Algemene aandachtspunten*

SD 1 De land- en tuinbouw in het Waasland is economisch rendabel en ecologisch duurzaam

p8 **OD 1.1.** Stimuleren vande duurzame landbouwverbreiding

p10 **OD 1.2.** Stimuleren van rendabele valorisatie en verwerking van biomassa-resten

p11 **OD 1.3.** Experimenteren met innovatieve, duurzame (circulaire) productie- en verwerkingstechnieken en/of verdienmodellen

SD 2 Het Wase landschap is klimaatgezond en versterkt de biodiversiteit en bijhorende ecosystemen

p13 **OD 2.1.** Investeren in de ontwikkeling van open ruimte ifv klimaatadaptatie en -mitigatie en beschermen van biodiversiteit

p15 **OD 2.2.** Investeren in de kwaliteit van het integraal bodem- en watersysteem in het Waasland

SD 3 De dorpen in het Waasland bieden hoge kwaliteit van leven en richten zich op de toekomst, met oog voor het eigen Wase karakter

p17 **OD 3.1.** Realiseren van toekomstbestendige en kwalitatieve ontmoetingsplaatsen, met oog voor een kwalitatieve aansluiting met het omliggende landschap

p19 **OD 3.2.** Realiseren van activiteiten, evenementen en projecten die de lokale gemeenschap versterken

p21 **OD 3.3.** Stimuleren van een slimme transitie van gemeenten via het opstellen en/of uitvoeren van een strategie

3 EEN PROJECT INDIENEN

p22 **3.1.** De oproep

p23 **3.2.** Soorten projecten

INLEIDING

LEADER is een subsidiemaatregel uit het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid. Plattelandsbewoners, landbouwers, lokale besturen, verenigingen en ondernemers gaan daarbij samen aan de slag om hun plattelandsregio duurzaam te ontwikkelen. Ze doen dat via concrete projecten.

In elk LEADER-gebied vormt een selectie van lokale actoren (dit zijn zowel publieke instanties, middenveldorganisaties als private personen) een **Lokale Actiegroep (LAG)**. Deze groep heeft de verantwoordelijkheid en bijhorende financiële middelen om een Lokale Ontwikkelingsstrategie voor het gebied uit te denken en deze ook uit te voeren.

Dit document is een uittreksel van deze Lokale Ontwikkelingsstrategie voor LEADER Waasland 2023-2027, zoals die is ingediend voor goedkeuring op 31/05/2023.

Dit uittreksel begint met een korte duiding van het LEADER-gebied zelf. Daarna komt het actieplan, met de strategische en concrete operationele doelstellingen en acties. Dit actieplan vormt de basis om projecten te selecteren. Tot slot geeft het derde hoofdstuk kort wat praktische informatie over hoe je een project indient.

Het volledige kader en alle uitgebreide informatie vind je terug in de Lokale Ontwikkelingsstrategie voor het Waasland zelf, op www.leaderoostvlaanderen.be.

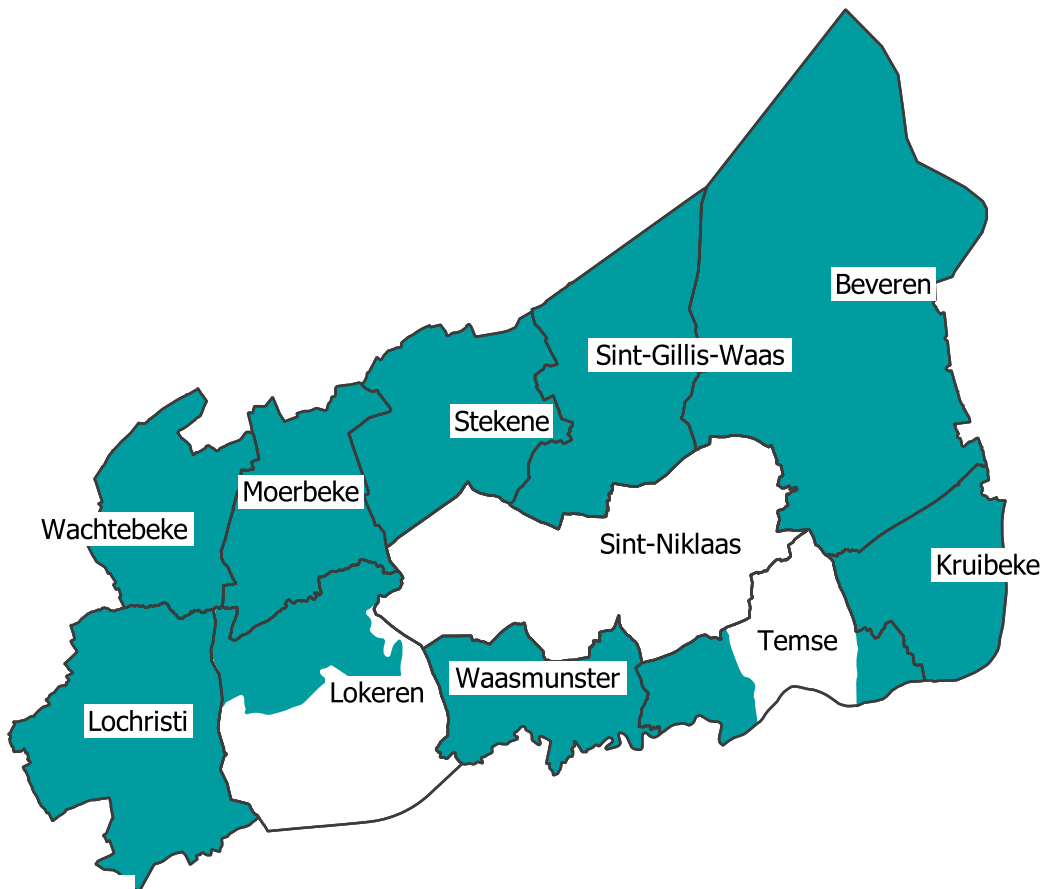
1 AFBAKENING VAN HET LEADER-GEBIED

'Het Waasland' is een gekende regio in het Noordoosten van de provincie Oost-Vlaanderen, met een rijke historiek en een veelzijdig landschap. Afhankelijk van de context, vb. toeristische regio, Vlaamse regio, provinciegrenzen ... horen bepaalde gemeenten aan de rand soms wel, soms niet bij wat men als 'het Waasland' beschouwt.

Voor het **LEADER-gebied Waasland** maken we een **zinvol geheel van 10 gemeenten**: Wachtebeke, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Beveren, Waasmunster, Stekene, Kruibeke, Lochristi, deelgemeenten Daknam en Eksaarde van Lokeren en deelgemeenten Elversele, Tielrode en Steendorp van Temse.

Sint-Niklaas wordt gezien als de 'hoofdstad' van het Waasland maar kan als centrumstad geen deel uitmaken van het LEADER-gebied.

In vergelijking met de vorige LEADER-periode is dit gebied uitgebreid met 4 nieuwe gemeenten: Lochristi, Lokeren (enkel de deelgemeenten Daknam en Eksaarde), Waasmunster en Temse (enkel de deelgemeenten Elversele, Tielrode en Steendorp).

Kaart van het LEADER-gebied Waasland.

2 HET ACTIEPLAN

Het doel van LEADER Waasland is de **(be)leefbaarheid van het platteland te verhogen** en in te zetten op een toekomstgericht platteland.

Omdat een eenduidige definitie van 'het platteland' ontbreekt, wordt gekozen voor een benadering met drie **bouwstenen**: landschap - landbouw - dorpen. In de plattelandscontext zijn het landschap, de landbouwproductie en leefbare dorpen nauw met elkaar verbonden. Deze verwevenheid is ook weerspiegeld in het actieplan door te kiezen voor geïntegreerde en multi-sectorale doelstellingen waar mogelijk.

Op basis van het Europees en Vlaams kader, een grondige gebiedsanalyse en een uitgebreid participatief proces, stelde een groep stakeholders uit het Waasland een strategie op voor de periode 2023-2027, met volgende **3 Strategische Doelstellingen**:

Hieronder beschrijven we per strategische doelstelling (SD) de concrete maatregelen (Operationele Doelstellingen of OD's) en acties waarmee we de strategische doelstellingen willen behalen. Het is op basis van dit **actieplan** dat de oproepen gelanceerd worden.

1. De **land- en tuinbouw** in het Waasland is economisch rendabel en ecologisch duurzaam.
2. Het Wase **landschap** is klimaatgezond en versterkt de biodiversiteit en bijhorende ecosystemen.
3. De **dorpen** in het Waasland bieden hoge kwaliteit van leven en richten zich op de toekomst, met oog voor het eigen Wase karakter.

Transversale LEADER-waarden en principes

LEADER is meer dan alleen een subsidie. Ten eerste lopen de **LEADER-waarden** als een rode draad doorheen doelstellingen en acties:

Deze waarden zijn door het Europese netwerk voor plattelandontwikkeling naar voor geschoven (zie afbeelding). Omdat de stakeholders in de LEADER-gebieden de beste deskundigen zijn om de ontwikkeling van hun gebied aan te sturen, staat een **bottom-up aanpak** centraal voor alle projecten. De LAG is gevormd uit **zowel publieke als private** actoren. **Samenwerking, netwerking en innovatie** moeten verweven zijn in alle projecten. Ook een **geïntegreerde en multi-sectorale aanpak** is van belang, zodat doelstellingen acties een toegevoegde waarde betekenen voor **het eigen gebied**.

Daarnaast gelden volgende principes voor alle projecten:

- Toets aan **planetaire grenzen**: Bij zowel infrastructuur- als dienstverleningsprojecten wordt verwacht dat de promotor altijd de ecologisch beste keuze neemt.
- **Sociale inclusie** toets: De promotor dient bij elke verandering rekening te houden met mogelijke drempels die mensen in een kwetsbare situatie (financieel, kennis en vaardigheden, leeftijd...) ervaren. Afstemming met lokale experts hierover is daarbij van belang.

Algemene aandachtspunten

1. De promotor verkent (indien mogelijk) andere subsidiemogelijkheden en vermeldt waarom het project bij LEADER wordt ingediend. Zo bestaan er een heel aantal subsidies binnen het GLB, niet-productieve investeringssteun via VLIF, ... LEADER-projecten werken zoveel mogelijk **aanvullend**. Het is belangrijk dat promotoren de meest doelgerichte subsidie vinden voor hun project. Ook de gebiedscoördinator van LEADER Waasland neemt hierbij als projectmakelaar een rol op.
2. Het toegekend steunpercentage is voor alle doelstellingen gelijk, namelijk het maximum **co-financieringspercentage van 65%**. Projectpromotoren kunnen echter zelf wel een lager cofinancieringspercentage aanvragen.
3. Alle **begunstigden** die vermeld staan in het oproepreglement LEADER kunnen projecten indienen.
4. Infrastructuurprojecten met een grote impact op de ruimtelijke kwaliteit, worden voorgelegd aan de **Provinciale Kwaliteitskamer**.

SD 1 De land- en tuinbouw in het Waasland is economisch rendabel en ecologisch duurzaam

Vanuit de nodenanalyse kwam naar voor dat de landbouwsector in het Waasland voor de uitdaging staat om de transitie te maken naar een **duurzame landbouw**. Deze duurzame land- en tuinbouw is gericht op het verminderen van de impact van de landbouwsector op het milieu, en terzelfdertijd het versterken van de economische positie en het welbevinden van de boeren in de regio.

Duurzame landbouw betekent dus ten eerste dat landbouwbedrijven **economisch rendabel** zijn: hun verdienmodel is veerkrachtig en landbouwers en andere schakels in de keten hebben een volwaardig inkomen. Ten tweede betekent duurzame landbouw **ook landbouwbedrijfsvoering binnen de grenzen van onze planeet**: de reductie van milieu-impact op lucht, water en bodem, het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, het verlagen van de uitstoot, minder afval, het beter gebruik van afvalstromen, etc.

Het streven naar die transitie vereist een integrale aanpak waarbij rekening wordt gehouden met ecologische, economische en sociale aspecten van land- en tuinbouw. In dit streven spelen innovatieve technieken en samenwerking tussen boeren en andere stakeholders een belangrijke rol.

We streven deze strategische doelstelling na via 3 maatregelen of operationele doelstellingen:

OD 1.1. Stimuleren van duurzame landbouwverbreding

OD 1.2. Stimuleren van rendabele valorisatie en verwerking van biomassa-resten

OD 1.3. Experimenteren met innovatieve, duurzame (circulaire) productie- en verwerkingstechnieken en/of verdienmodellen

OD 1.1. Stimuleren van duurzame landbouwverbreding

Korte omschrijving

Duurzame landbouwverbreding (ook wel “diversificatie” of “multifunctionele landbouw” genoemd) is een ruim begrip en omvat alle duurzame (zowel ecologisch als economisch rendabele) extra activiteiten of diensten naast de klassieke primaire productie van planten en dieren. Voorbeelden van landbouwverbreding zijn hoefveterisme, dagrecreatie, de rechtstreekse verkoop van onbewerkte of bewerkte/verwerkte producten via korte keten, de productie van hernieuwbare energie, landschapsbeheer, zorgboerderij, ...

Duurzame landbouwverbreding gaat over het vergroten van de inkomsten van boeren en het creëren van nieuwe economische kansen door het diversifiëren van landbouwactiviteiten en het toevoegen van waarde aan landbouwproducten. Zo kunnen boeren hun inkomstenstroom stabiliseren en een betere prijs krijgen voor hun producten. Bovendien kan duurzame landbouwverbreding bijdragen aan de bescherming van het milieu en de biodiversiteit, omdat het kan helpen bij het verminderen van de druk op land, water en natuurlijke hulpbronnen.

In het kader van de VLIF-regeling worden bepaalde investeringen betaald die gericht zijn op de landbouwverbredingsactiviteiten. Deze vallen niet onder de scope van deze doelstelling. **Acties die inzetten op begeleiden en ontzorgen van landbouwers die de stap naar landbouwverbreding willen zetten**, wel. Uit analyses blijkt immers dat landbouwers en andere actoren de stap naar verandering en verbreding vaak niet zetten omdat er veel obstakels zijn, vb. onduidelijke regelgeving, zaken waar ze op botsen eens ze al bezig zijn en te weinig tijd en kennis om hier planmatig en rendabel op in te zetten.

Met deze maatregel en acties willen we landbouwers stimuleren om in te zetten op duurzame landbouwverbreding en op die manier hun **inkomen te diversifiëren en minder kwetsbaar** te maken. Tegelijk werken we met deze maatregel aan een **beter imago** van de land- en tuinbouw door het contact tussen boer en burger te versterken en de **duurzame impact** van de landbouw in de verf te zetten.

Hieruit volgt dat het beroep van landbouwer opnieuw aantrekkelijk wordt, zodat er meer (jonge) mensen bereid zijn landbouwbedrijven over te nemen / in te stappen. Dit komt tegemoet aan het verouderen van de landbouwers in het Waasland, en het feit dat er weinig overnemers zijn. Bovendien staat de focus op het duurzame ook voor het mee bereiken van de doelstellingen rond biodiversiteit en tegengaan van klimaatopwarming.

Mogelijke acties

- Acties die inzetten op informeren, begeleiden en ontzorgen van landbouwers die de stap naar landbouwverbreding willen zetten.
- Acties die de maatschappelijke rol en duurzame initiatieven van de landbouw belichten en bijdragen tot een beter imago.
- Acties die aanzetten tot samenwerking tussen verschillende actoren in het kader van landbouwverbreding, waardoor alle actoren versterkt zijn.
- Energiedelen: opzetten van energiecoöperaties waarbij actoren in de agro-economie hun groene energie delen/vermarkten. Hier kan vb. gekeken worden om een vervolg uit te werken op het Wase “boer en energie”.
- Strategische knooppunten voor logistieke voedselhubs: ondersteuning van de opschaling van de korte keten
- Acties rond korte keten: zie ook OD 3.2. waar ook voedselstrategieën aan bod komen.
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

Indicatoren

- 124 uniek betrokken landbouwbedrijven in totaal, binnen deze doelstelling. Dit is 10% van alle landbouwbedrijven in het LEADER-gebied (1244 in 2021).
- 10 bereikte landbouwbedrijven die deelnemen aan producentengroeperingen, -organisaties, lokale markten, korte toeleveringsketens en kwaliteitsregelingen die worden ondersteund door het GLB (= R.101 Betere organisatie van de voorzieningsketen)

Bijkomende info of voorwaarden

De brochure “van alle markten thuis” van de provincie Oost-Vlaanderen bundelt alle info voor Oost-Vlaamse land- en tuinbouwers, met infoches over de wet- en regelgeving, communicatie, promotiekanalen en subsidies, alsook een overzicht van ondersteunende (Oost-Vlaamse) organisaties. oost-vlaanderen.be/werken-en-ondernemen/landbouw/landbouwverbreding.html. We vragen project promotoren om na te gaan of er hier subsidies te vinden zijn, vooraleer binnen LEADER in te dienen.

1 Indicatoren aangeduid met een “R”, komen van de EU; indicatoren aangeduid met een “V” komen van Vlaanderen.

OD 1.2. Stimuleren van rendabele valorisatie en verwerking van biomassa-resten

Korte omschrijving

Biomassa-resten zijn organisch materiaal dat overblijft na landbouw-, bosbouw- en voedselverwerkingsactiviteiten, vb. houtige en grasachtige biomassa. Er zijn heel wat mogelijkheden om deze biomassa-resten lokaal te verwerken en in te zetten, vb. voor energie/warmte, compost, bodemverbeteraar of biomaterialen.

Door deze reststromen te valoriseren, kunnen we de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen en tegelijkertijd de uitstoot van broeikasgassen en andere schadelijke stoffen verminderen. Het valoriseren en verwerken van biomassa-resten kan ook bijdragen aan de vermindering van afval en het creëren van nieuwe economische kansen voor landbouwers en andere belanghebbenden. Het vereist echter een geïntegreerde aanpak waarbij samenwerking tussen verschillende sectoren en innovatieve technologieën een belangrijke rol spelen.

Met deze doelstelling 1.2. willen we focussen op lokale toepassingsmogelijkheden en actief inzetten op de huidige knelpunten in elke schakel van de keten. Ook projecten die kijken naar mogelijke verdienmodellen komen in aanmerking. Het opzetten van pilootprojecten kan helpen om verdienmodellen en financiële incentives te onderzoeken en testen. In het Waasland kunnen hiervoor ook bepaalde vormen van een grensoverschrijdende samenwerking worden opgezet zoals bv. met Nederland en het Grenspark Groot-Saeftinghe, in combinatie met overleg met de Polderbesturen.

Met deze doelstelling werken we mee aan de transitie naar een circulaire economie, waarbij we zoeken hoe er meerwaarde gecreëerd kan worden van een bestaande, niet-eindige grondstof. De bedoeling is om het verwerken en valoriseren van biomassa rendabel te maken, zodat het blijvend zal gebeuren.

Mogelijke acties

- Projecten die inzetten op kennisuitwisseling en -verspreiding rond de valorisatie en verwerking van biomassa-resten.
- Directe koppeling tussen beheerplanning en valorisatie.
- Projecten (investeringen, dienstverlening) die inzetten op logistiek en opslag: de uitdaging is dat volumes aan biomassa verspreid aanwezig zijn in het landschap. Inzetten op vervoer en opslag is dus cruciaal. Biomassahubs kunnen bijdragen aan de organisatie en verdere opschaling.
- Lokale en regionale afzetmogelijkheden onderzoeken: de eerder hoge verwerkingskosten staan niet in verhouding tot de beperkte afzetmogelijkheden. We zoeken naar projecten die alle schakels in de keten optimaliseren en een goede samenwerking en partnerschap tussen beheerders, gemeenten, landbouwers, ... opzetten.
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

OD 1.3. Experimenteren met innovatieve, duurzame (circulaire) productie- en verwerkingstechnieken en/of verdienmodellen

Korte omschrijving

In het Waasland willen we land- en tuinbouwers, loonwerkers en verwerkende bedrijven ondersteunen en aanmoedigen om in te zetten op innovatieve en duurzame productie- en verwerkingstechnieken. Daarom creëren we met deze maatregel ruimte voor experiment.

Het experimenteren met innovatieve, duurzame (circulaire) productie- en verwerkingstechnieken en/of verdienmodellen vereist een open houding en **samenwerking tussen verschillende belanghebbenden**, zoals landbouwers, onderzoekers, bedrijven en overheden. Daarnaast moeten ook de potentiële sociale, economische en ecologische gevolgen van deze nieuwe technieken en modellen worden geëvalueerd om ervoor te zorgen dat de transitie naar een duurzame landbouw op een verantwoorde en effectieve manier plaatsvindt.

Een mogelijkheid is om ketens op te zetten voor nieuwe teelten zoals kikkererwten, quinoa, bataat en andere gewassen die geschikt zijn voor de regio (bv. zilte teelten in de polders cf. Zeeland en Groningen). Bovendien zijn **technologische innovatie** zoals precisielandbouw, digitalisering, drones, 5G etc. belangrijk om de landbouw verder te ontwikkelen en te verduurzamen. Het **delen van infrastructuur** kan hierbij ook een belangrijke rol spelen. Ook **partnerschappen en kennisdeling** rond bio-landbouw, CSA-landbouw, agroforestry of boslandbouw en agro-ecologie bieden mogelijkheden.

Binnen deze doelstelling 1.3. zoeken we projecten die de nadruk leggen op samenwerking, kennisdeling en experiment.

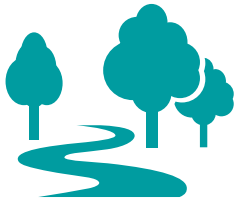
Met deze doelstelling willen we ruimte creëren voor experiment om de transitie naar een duurzaam productie- en verwerkingssysteem van het agrobusiness complex te faciliteren.

Mogelijke acties

- Acties die zorgen voor kennisdeling en – verspreiding en netwerkvorming rond deze doelstelling. Samenwerkingsprojecten met andere LEADER-gebieden binnen en buiten Vlaanderen (vb. Zeeland) worden aangemoedigd.
- Projecten die relevante actoren samenbrengen rond mogelijke innovatieve oplossingen voor de transformatie naar een duurzaam voedselsysteem
- Proefprojecten die nieuwe duurzame verdienmodellen verkennen
- Proefprojecten rond nieuwe teelten (vb. ifv klimaatadaptatie en mitigatie of eiwitshift)
- Projecten die het potentieel van koolstoflandbouw en boslandbouwsystemen verkennen
- Projecten die samenwerking stimuleren rond valoriseren van ecosysteemdiensten door landbouwers en op zoek gaan naar duurzame verdienmodellen hiervoor.
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

Bijkomende info of voorwaarden

Er bestaan subsidiemogelijkheden rond aanleg en onderhoud van boslandbouwsystemen, koolstoflandbouw en andere maatregelen, dus deze worden niet gefinancierd binnen LEADER. Wanneer het gaat over de verwerking en valorisatie van biomassa-resten, valt dit onder OD 1.2..

SD 2 Het Wase landschap is klimaatgezond en versterkt de biodiversiteit en bijhorende ecosystemen

Klimaatadaptatie en -mitigatie en het versterken van biodiversiteit zijn belangrijke doelstellingen wereldwijd, en dus ook voor het Waasland. Want zoals overal, ondervindt ook het Waasland nu al de gevolgen van de klimaatopwarming. Deze strategische doelstelling komt daarom tegemoet aan de nood van het Waasland om zich klaar te maken om deze en verdere gevolgen zo goed mogelijk het hoofd te bieden (=adaptatie) en tegelijk in te zetten op reductie van (uitstoot van) broeikasgassen om verdere opwarming te stoppen (= klimaatmitigatie). Daarnaast is ook de kwaliteit van de lucht, het water en de bodem van het allergrootste belang om de biodiversiteit en bijhorende ecosystemen gezond te houden en zo mogelijk te versterken.

We streven deze strategische doelstelling na via 2 maatregelen of operationele doelstellingen:

OD 2.1. Investeren in de **ontwikkeling van open ruimte** ifv klimaatadaptatie en -mitigatie en beschermen van biodiversiteit

OD 2.2. Investeren in de **kwaliteit van het integraal bodem- en watersysteem** in het Waasland

OD 2.1. Investeren in de ontwikkeling van open ruimte ifv klimaatadaptatie en -mitigatie en beschermen van biodiversiteit

Omschrijving

Het landschap op het platteland is multifunctioneel – het produceert onder meer voedsel en hout, vangt water op, zorgt voor bestuiving van planten, biodiversiteit, groene buitenruimte om te ontspannen, ... Een kwalitatief landschap behouden of creëren is een gemeenschappelijke taak en vraagt bewustzijn en samenwerking van alle actoren in het landschap: landbouwer, tuinbouwer, bewoner, bedrijfsleider, recreant, natuur, bos- en landschapsbeheerder.

Thema's onder deze doelstelling zijn ten eerste **het aanpassen van onze open ruimte en natuur aan de klimaatopwarming** (door vb. de door droogte verzwakte naaldbossen stelselmatig te vervangen door klimaatbestendige soorten). Een tweede thema zijn **groenblauwe netwerken**, in functie van zowel biodiversiteit als klimaatgezondheid. Dit betekent het realiseren van natuurverbinding en landschapsontwikkeling door een fijnmazig netwerk van groene, agrarische en blauwe elementen, in de vorm van parken, laanbomen, waterlopen, knotbomenrijen, hagen, bosjes, enzovoort. Daarnaast is het belangrijk om groenblauwe elementen binnen te brengen in de kernen en ook daar het bestaande potentieel voor groen optimaal te benutten. Ten derde gaat het over het **vrijwaren en duurzaam ontwikkelen van de open ruimte**, waarbij de verschillende functies (natuur, landbouw, energie, erfgoed, recreatie) in dialoog met elkaar geïntegreerd worden. Opdat maatregelen hierover gedragen zouden zijn door alle stakeholders, willen we niet alleen de open ruimte duurzaam ontwikkelen, maar ook de mentaliteit rond het gebruik van de schaarse ruimte ombuigen.

We zoeken hier voornamelijk initiatieven die een positieve samenwerking tussen de sectoren rond dit thema tot stand brengen en die actoren met elkaar verbinden. Door samenwerking en partnerschappen over de sectoren heen, kunnen natuur en landbouw meer verweven worden, met wederzijds begrip voor elkaar en hun werking.

Met deze doelstelling komen we tegemoet aan het feit dat de open ruimte in het Waasland onder druk staat en de natuur veelal versnipperd is – zoals in heel de provincie Oost-Vlaanderen en bij uitbreiding Vlaanderen. Uit de gebiedsanalyse en kansen en bedreigen komt ook naar voor dat in het Waasland de droogte, als gevolg van de klimaatopwarming, op vandaag reeds tot verzwakking en afsterven van het bosbestand leidt. Dalende (grond)waterbeschikbaarheid doet ook de vegetatierijkdom in moerasnatuur achteruitgaan. Op het vlak van natuur en milieu zorgt bijvoorbeeld de toename van de getijdendynamiek ervoor dat er minder ruimte is voor oevernatuur, de temperatuurstijging zorgt voor de migratie van soorten naar het noorden en de droogte leidt tot een daling in biodiversiteit. Met deze operationele doelstelling hopen we mee een antwoord te bieden op deze uitdagingen.

Mogelijke acties

- Initiatieven en partnerschappen die groenblauwe netwerken versterken en verder uitbouwen via verbindende landschapselementen, zoals poelen en grachten, bomenrijen, bos, dreven en houtkanten, vb. aanplanten en kwalitatief beheren van landschapselementen langs fietspaden en aanplant stimuleren langs trage wegen.
- Initiatieven en partnerschappen met innovatieve (proef-)projecten om de bossen in het Waasland te beschermen en aan te passen, vb. klimaatrobuust omvormen van bestaande, door droogte aangetaste bospercelen.
- Innovatieve initiatieven en (proef-)projecten ter bestrijding van schadelijke, invasieve exoten, zowel fauna als flora, vb. de muntjak, grijze eekhoorn, Aziatische hoornaar, Japanse duizendknoop... .
- Innovatieve initiatieven en partnerschappen ter bevordering van fauna als flora die de biodiversiteit en ecosystemen versterken, vb. versterken van bijenpopulaties.
- Initiatieven en partnerschappen die werken aan ontharden / vergroenen / tegengaan van versnippering van ruimte, en dit zowel in de dorpen, op bedrijventerreinen (regionaal; de Waaslandhaven; ...) als op landbouwgronden en -exploitaties.
- Initiatieven en partnerschappen die sensibiliseren / aanzetten tot duurzame houding wat betreft biodiversiteit en klimaat (vb. campagnes), bij burgers en alle andere relevante actoren.
- Vormingen en/of lespakketten voor alle relevante doelgroepen, vb. landbouwers, tuinaannemers (zowel in hun opleiding als tijdens de praktijk), gemeente- en provinciemedewerkers (groendiensten), sociale economie-medewerkers, land- en tuinbouwscholen.
- Pilotprojecten rond innovatieve aanpak van het herstellen, beschermen en beheren van bestaande landschapselementen (krekengebied, wilgenrijen, dreven, boscomplexen...) met aandacht voor fauna. Deze projecten kunnen passen binnen de uitvoering van het [Vlaams houtkantenplan \(2022\)](#).
- Initiatieven die experimenteren met "rewilding".
- Initiatieven die koppelkansen zoeken met zachte recreatie voor een positieve beleving en waardering van het landschap / de kwalitatieve open ruimte. Deze passen binnen het [toekomstplan voor toerisme en recreatie in het Waasland 2021-2026](#).
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

Indicatoren

- 35 verrichtingen die bijdragen aan doelstellingen inzake milieuduurzaamheid, matiging van en aanpassing aan klimaatverandering in plattelandsgebieden (= R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden)
- 12 ha landschappelijke aanpassingen/ingrepen met het oog op klimaatadaptatie (= V6)

Bijkomende info of voorwaarden

Voor koepel-, reguliere en eventuele samenwerkingsprojecten vragen we om zowel natuur- als landbouwactoren te betrekken. We stellen daar deze voorwaarde niet voor microprojecten.

OD 2.2. Investeren in de kwaliteit van het integraal bodem- en watersysteem in het Waasland

Omschrijving

Een gezonde bodem en een evenwichtig watersysteem zijn van cruciaal belang voor de leefbaarheid van het Waasland. De bodem is niet alleen de basis voor onze voedselproductie, maar speelt ook een belangrijke rol in de opslag van koolstof en het filteren en opnemen van water (sponsfunctie). Het watersysteem zorgt voor een goede waterkwaliteit, waterberging en een gezond ecosysteem. Echter, door o.a. intensieve landbouw, industrie, verstedelijking en klimaatverandering staan het bodem- en watersysteem onder druk.

We zoeken projecten die de urgentie hiervan duidelijk maken en die samen met alle relevante actoren innovatieve projecten opzetten rond een duurzaam en toekomstgericht bodem- en waterbeheer.

Deze maatregel komt tegemoet aan het feit dat bijvoorbeeld door de dalende grondwatertafel en de verzilting in poldergebieden minder zoetwater beschikbaar is. Dit is een bedreiging voor zowel landschap als landbouw. Projecten onder deze maatregel dragen bovendien ook bij aan klimaatmitigatie en -adaptatie.

Mogelijke acties

- Innovatieve projecten rond zoetwaterbeschikbaarheid, koolstofopslag in de bodem, ...
- Initiatieven die inzetten op een verbeterde sponsfunctie van de bodem
- Initiatieven die verschillende partners samenbrengen om de kwaliteit van het water (in beken, ...) te monitoren en te verbeteren (o.a. minder nitraten)
- Projecten die inzetten op educatie en begeleiding rond gezond water- en bodembeheer voor relevante doelgroepen, vb. landbouwers, tuinaannemers (zowel in hun opleiding als tijdens de praktijk), gemeente- en provincie-medewerkers (groendiensten), sociale economie-medewerkers, land- en tuinbouwscholen.
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

Indicatoren

- 5 verrichtingen die bijdragen aan doelstellingen inzake milieuduurzaamheid, matiging van en aanpassing aan klimaatverandering in plattelandsgebieden (= R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden)
- 2 ha landschappelijke aanpassingen/ingrepen met het oog op klimaatadaptatie (= V6)

Bijkomende info of voorwaarden

- Bekijk zeker ook de plannen binnen Waasland klimaatland: interwaas.be/over-waasland-klimaatland
- Projecten rond water zijn aanvullend aan het [Vlaamse Sigmplan](#).

SD 3 De dorpen in het Waasland bieden hoge kwaliteit van leven en richten zich op de toekomst, met oog voor het eigen Wase karakter

Deze strategische doelstelling komt tegemoet aan de nood aan **meer kwalitatieve publieke ruimte in de kernen en het versterken van het lokale weefsel**. Het is van belang dat de dorpen in het Waasland zich blijven ontwikkelen en zich richten op de toekomst, met tegelijk oog voor het eigen Wase karakter. Ook moet er rekening worden gehouden met de veranderende behoeften en verwachtingen van alle inwoners, zodat iedereen - nieuwkomers, ouderen, kinderen en jongeren - zich thuis voelt in het Waasland en er een hoge levenskwaliteit ondervindt.

Initiatieven dienen bovenal lokaal gedragen te worden. Daarom is het van belang om het eigenaarschap van alle bewoners te stimuleren en te ondersteunen door in te zetten op **participatie**.

We streven deze strategische doelstelling na via 3 maatregelen of operationele doelstellingen:

OD 3.1. Realiseren van toekomstbestendige en kwalitatieve ontmoetingsplaatsen, met oog voor een kwalitatieve aansluiting met het omliggende landschap

OD 3.2. Realiseren van activiteiten, evenementen en projecten die de lokale gemeenschap versterken

OD 3.3. Stimuleren van een slimme transitie van gemeenten via het opstellen en/of uitvoeren van een strategie

OD 3.1. Realiseren van toekomstbestendige en kwalitatieve ontmoetingsplaatsen, met oog voor een kwalitatieve aansluiting met het omliggende landschap

Omschrijving

Voldoende **ontmoetingsplaatsen, zowel binnen als buiten** versterken het sociale weefsel en de sociale cohesie in de woonomgeving. We zoeken daarom projecten die inzetten op de **effectieve uitvoering en inrichting van kwalitatieve publieke ruimte en plekken** waarbij ontmoeting centraal staan. Bij buitenplekken wordt ook gestreefd naar kwaliteitsvolle natuur. Voor binnenruimtes kan historisch (leegstaand) erfgoed opnieuw gevaloriseerd worden.

Het is belangrijk om in te zetten op een **participatief proces** waarbij gestreefd wordt naar een gedeeld eigenaarschap van de publieke ruimte. Ook is het belangrijk dat projecten rekening houden met de identiteit van het Waasland en mogelijke erfgoedwaarde van de publieke ruimte zelf. Projecten hebben ook aandacht voor alle aspecten van ruimtelijke kwaliteit, waaronder de beeldkwaliteit van een bepaalde site, het versterken van ecosysteemdiensten en de koppeling met het omliggende landschap. Dit kan gecombineerd worden met landschap- en natuureducatie om het bewustzijn over het belang van het landschap en de voeling met de natuur te vergroten. Bij infrastructuurwerken houden projecten rekening met de principes van circulair bouwen.

Omdat sociale inclusie een van de twee overkoepelende principes is in het actieplan, streven we er tot slot naar om bij de gecreëerde ontmoetingsplaatsen kwetsbare groepen ofwel als doelgroep te nemen, of er sowieso voor te zorgen dat deze plaatsen en ruimtes aangepast zijn aan kwetsbare doelgroepen. Onder kwetsbare doelgroepen verstaan we, naast mensen in kansarmoede en personen met een beperking, ook kinderen en jongeren, 75-plussers en nieuwkomers in de regio (zie gebiedsanalyse, kansen en uitdagingen en noden).

Deze maatregel komt tegemoet aan de nood naar meer kwalitatieve ontmoetingsplaatsen in het Waasland, waarbij zeker ook kinderen en jongeren, 75-plussers en nieuwkomers in het Waasland een belangrijke doelgroep zijn. Uit de nodenanalyse komt immers naar voor dat er nood is aan meer sociale cohesie. Ook biedt deze maatregel een antwoord op de uitdaging om het Wase karakter meer in de verf te zetten, zoals het Wase erfgoed meer te benutten, alsook leegstaande religieuze gebouwen of hoeves. Tot slot wil de mogelijke actie rond eetbare buurten een antwoord bieden op de toename aan 'ongezonde voedselomgevingen' in Vlaanderen.

Mogelijke acties

- Inrichten of verfraaien van multifunctionele ontmoetingsplaatsen op buurtniveau, vb. het creatief (her-)inrichten van buitenruimtes met aandacht voor recreatie, natuur, speelruimte, sport en langzaam verkeer. Dit kan vb. ook gaan over overdekte buitenruimte om ontmoetingen mogelijk te maken bij slecht weer.
- Het inrichten van ontmoetingsplaatsen die in functie staan van een eetbare buurt: vb. een buurtboomgaard, kruidenbakken in de kernen, een voedselbos bij een dagcentrum voor mensen met een beperking, ...
- Aanleg van groene verbindingen tussen aanwezige groenstructuren, die een aaneenschakeling of weefsel creëren van natuur en groene speel- en ontmoetingsplaatsen. Kansen aangrijpen voor veilige en aangename verbindingen voor voetgangers en fietsers, die tegelijk ook belangrijke corridors zijn voor planten en dieren.
- Investerings in luwte-oases
- Renovatie, her- of nevenbestemming of activatie van erfgoedobjecten en -monumenten, zoals vb. historische hoeves of forten; erfgoed als hefboom voor andere initiatieven.
- Duurzaam en multifunctioneel (her-)gebruik van bestaande gebouwen: ontmoetingsgerichte ingrepen in en rond multifunctionele gebouwen op buurtniveau. Vaak zijn een aantal ingrepen nodig om bestaande ruimtes geschikt te maken als ontmoetings- en activiteitenplaats. Vb. beperkte fysieke ingrepen bij herbestemming van kerkgebouwen.
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

Indicatoren

- 1 ondersteund initiatief rond gezonde lokale voeding (korte keten, voedselverspilling, ruimte voor voedsel, voedsel voor kwetsbare mensen,...) (= V2)
- 13 gerealiseerde nieuwe (of gerenoveerde) socio-culturele voorzieningen & dienstverlening en ontmoetingsplekken (incl 'luwte-oases') (= V3)
- 8 ontwikkelde/gerealiseerde nieuwe voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen (voor het Waasland gaat dit over 75-plussers, nieuwkomers in het Waasland (zowel van Vlaamse als andere origine), kinderen en jongeren, personen met een verhoogd risico op armoede en personen met een handicap) (= V4)
- 95.000 inwoners van het gebied LEADER Waasland genieten betere toegang tot diensten en infrastructuur door GLB-steun. Dit is 2,4% van de plattelandsbevolking in Vlaanderen (= R.41 Aansluiting van het platteland van Europa. Zie hoofdstuk indicatoren voor de berekening.)
- 50 personen vallen onder ondersteunde projecten voor sociale inclusie (= R.42 Bevordering van de sociale inclusie)

Bijkomende info of voorwaarden

- Bij infrastructuurprojecten: geen nieuw ruimtebeslag.
- Alle projecten moeten rekening houden met kwetsbare doelgroepen.
- Met ['trek het landschap je dorp in'](#) ondersteunt de Provincie lokale besturen om in een participatief traject en samen met buurtbewoners een plan te maken voor een ontmoetingsplek. De effectieve uitvoering van die plek kan dan via deze maatregel.
- Zie ook [de info en studie over dorpshuizen op het Vlaamse platteland](#).

OD 3.2. Realiseren van activiteiten, evenementen en projecten die de lokale gemeenschap versterken

Omschrijving

Naast ontmoetingsplekken zijn het organiseren van activiteiten, evenementen en projecten een ideale manier om de lokale gemeenschap te versterken.

Deze activiteiten zetten in op verbinding en interactie, met als ultieme doel een betere levenskwaliteit voor de bewoners. Ze integreren waar mogelijk volgende thema's: Ten eerste kunnen activiteiten het Wase karakter in de verf zetten, zowel qua landschap, erfgoed en cultuur en voedsel. Activiteiten rond lokaal voedsel kunnen bovendien bijdragen aan de uitvoering van een lokale voedselstrategie. Want voedsel werkt niet alleen verbindend, lokaal voedsel versterkt ook de lokale economie en streekidentiteit en draagt deze verder uit (zie bijvoorbeeld Smaak van Waas en Lekker Oost-Vlaams voor lokale producten). We verwelkomen ook projecten die werken rond verbeterde mobiliteit voor kwetsbare doelgroepen en die het toeristisch potentieel van het Waasland verhogen.

Omdat sociale inclusie een van de twee overkoepelende principes is in het actieplan, streven we er naar om ook voor activiteiten, evenementen en projecten kwetsbare groepen zoveel mogelijk actief te laten participeren, ofwel inzetten op maximale deelname als (een van de) doelgroep(en). Onder kwetsbare doelgroepen verstaan we, naast mensen in kansarmoede en personen met een beperking, ook kinderen en jongeren, 75-plussers en nieuwkomers in de regio.

We zoeken naar activiteiten die inzetten op verbinding en participatie en die bijvoorbeeld aangevraagd worden door (een groep van) lokale bewoners. Ook activiteiten die zorgen voor een verbeterde dienstverlening zijn mogelijk. Projectpromotoren zetten ook wanneer relevant een participatief proces op, zodat de activiteit zoveel mogelijke lokaal gedragen is.

Met deze doelstelling willen we zorgen voor levendige dorpen met diensten op maat, met specifieke aandacht voor de noden van kinderen en jongeren, ouderen alsook nieuwelingen in de regio. We komen hiermee tegemoet aan de nood naar een beter activiteitenaanbod voor de jongsten en de oudsten in het Waasland, het feit dat er een beperkter verenigingsleven is, het gebrek aan duurzame alternatieven voor vervoer in bepaalde dorpen, en het feit dat er nood is aan sociale cohesie in het algemeen en specifiek tussen verschillende culturen en leeftijdsgroepen. Tot slot zet ook deze maatregel aan tot versterken van het Wase karakter en tot de promotie van lokale, gezonde voeding.

Mogelijke acties

- Activiteiten en initiatieven die meerdere doelgroepen met elkaar in interactie laten gaan: nieuwe bewoners en oorspronkelijke bewoners, kinderen/jongeren en ouderen, ... en die zo het gemeenschapsgevoel en de sociale samenhang versterken.
- Activiteiten die specifiek gericht zijn op kinderen en jongeren
- Activiteiten die streekidentiteit benadrukken, vb. "Erfgoed sprokkel": wandeling door het dorp met verhalen van vroeger en weetjes over erfgoed.
- Projecten die vervoersarmoede aanpakken en acties die kwetsbare doelgroepen mobieler maken voor woon-werk verkeer en recreatief verkeer, rekening houdend met duurzaamheid.
- Het opsporen van boeiende kruisbestuivingen tussen kunsten, cultuur, erfgoed en landschap voor een aantrekkelijk evenementen aanbod. De voorkeur ligt bij evenementen met uitstraling, die passen bij het Wase karakter en deze extra in de verf zetten en die voor meer dynamiek en beleving zorgen
- Uitvoeren van concrete acties uit een lokale/regionale voedselstrategie, vb. een boerenmarkt opzetten, kennis rond lokale voeding bij sociale kansengroepen vergroten, toeleveren aan de lokale afzetmarkt (vb. woon-/zorginstellingen, scholen/plaatselijke horeca...), uitvoeren van concrete acties uit een strategie tegen voedselverlies, vb. inzetten op beperken en verwerken van bestaande voedseloverschotten.
- Activiteiten rond een eetbare buurt: vb. een plukroute doorheen de gemeente waar verloren plekjes een lekkere invulling krijgen, een pluktuin waar bezoekers en boer samenwerken, ...
- Gemeenschapsvormende activiteiten die kennis verspreiden over pluktuinen, CSA-landbouw of voedselbossen, dorps- of stadslandbouw, eetbare groene plekjes in de kern, ...
- **Andere: we moedigen creativiteit en eigen ideeën aan die deze doelstelling helpen bereiken.**

Indicatoren

- 5 ondersteunde initiatieven rond gezonde lokale voeding (korte keten, voedselverspilling, ruimte voor voedsel, voedsel voor kwetsbare mensen,...) (= V2)
- 1 x ontwikkelde/gerealiseerde nieuwe voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen (voor het Waasland gaat dit over 75-plussers, nieuwkomers in het Waasland (zowel van Vlaamse als andere origine), kinderen en jongeren, personen met een verhoogd risico op armoede en personen met een handicap) (= V4)
- 250 personen vallen onder ondersteunde projecten voor sociale inclusie (= R.42 Bevordering van de sociale inclusie)

Bijkomende info of voorwaarden

- We vragen toekomstige promotoren om binnen deze doelstelling/maatregel ook te kijken naar de mogelijkheden van het Streekfonds, vooraleer binnen LEADER een project in te dienen (vb. zeker microprojecten kunnen hier overlappen):
- We vragen toekomstige promotoren om, als het gaat over toerisme en recreatie, de activiteiten af te stemmen met het toekomstplan voor toerisme en recreatie in het Waasland 2021-2026.
- Gezien de Provincie de opmaak van een lokale voedselstrategie aanbiedt via het omgevingscontract, willen we hier vooral acties zien die inzetten op de uitvoering van een lokale voedselstrategie. Voor meer info, zie het Oost-Vlaams voedselplan 'Oogst-Vlaanderen'.
- Ter info: Ook Vlaanderen werkte een voedselstrategie uit, met te bereiken doelstellingen, waarbinnen kansen liggen voor de lokale uitvoering: "Go4food – een Vlaamse voedselstrategie voor morgen".

OD 3.3. Stimuleren van een slimme transitie van gemeenten via het opstellen en/of uitvoeren van een strategie

Omschrijving

De aanwezigheid van dienstverlening en voorzieningen is een belangrijke factor in de leefbaarheid van een dorp. De vorm waarop bepaalde types voorzieningen worden aangeboden is de afgelopen jaren sterk gewijzigd. Zo zorgde de coronacrisis voor een versnelde digitalisering, vb. online een afspraak maken in het gemeentehuis of een online burgerloket. Dit biedt heel wat kansen, maar we mogen hierbij de doelgroepen die minder mee kunnen met dit digitale niet uit het oog verliezen. Ook de groene transitie van de plattelandseconomie is iets waarbij de dorpen in het Waasland niet kunnen achterblijven.

Belangrijk hierbij is het Europese smart villages beleid dat “traditionele en nieuwe netwerken en diensten versterkt door middel van digitale technologieën, innovaties en het beter benutten van kennis ten behoeve van inwoners en bedrijven.” Deze biedt kansen voor het opstellen van een visie op de toekomst van de gemeente, een zogezegde smart village strategie.

Projecten onder deze doelstelling richten zich op het voorbereiden van zowel de gemeente (door het ontwikkelen van een visie en een plan) als haar inwoners (door middel van vormingsprojecten) op de groene en digitale toekomst van het platteland.

Ook bestaande strategieën kunnen in aanmerking komen als smart village strategie, indien ze voldoen aan deze voorwaarden: via een participatief proces tot stand gekomen; innovatief; op dorp-/gemeenteniveau (“rurale gemeenschap”); inspelen op een nood. “Slimme projecten” die binnen een bestaande strategie worden opgezet, kunnen financiering krijgen binnen deze doelstelling.

Deze maatregel beoogt verhoogde digitale vaardigheden en toegang tot digitale toepassingen voor de meest kwetsbare doelgroep, zodat iedereen kan genieten van de voordelen van digitalisering. Zo kan worden ingezet op een verbeterde dienstverlening en duurzame, kwaliteitsvolle manier van leven voor iedereen op het platteland.

Mogelijke acties

- Promoten van lokale hernieuwbare energieproductie in de dorpen
- Vormende activiteiten die de individuen versterken (met oog voor kwetsbare doelgroepen) Vb. cursus smartphone-gebruik; apps; ... voor online dienstverleningstools; werking digipunten in de gemeente versterken, ...
- Initiatieven die dorpen helpen bij het opstellen van hun smart village strategie: visie op de toekomst van het dorp/ de gemeente + plan van aanpak.
- Uitvoeren van acties/projecten binnen een bestaande smart village strategie

Indicatoren

- 3 ondersteunde “slimme dorpen” -strategieën/projecten: (= R.40 Slimme transitie plattelandseconomie)

Bijkomende info of voorwaarden

Samenwerking tussen verschillende dorpen/gemeenten en samenwerking met ook andere LEADER regio's binnen en buiten Vlaanderen wordt hierbij aangemoedigd. (zie voorbeeld in Estland)

3 EEN PROJECT INDIENEN

3.1. De oproep

Jaarlijks (2023-2027) lanceert de LAG een oproep tot het indienen van reguliere en koepelprojecten, met concrete data voor aanmelding en indiening. Daarnaast komen er ook aparte oproepen voor microprojecten en samenwerkingsprojecten.

Eerste projectidee

Elk project begint met een idee. Dit idee kan besproken worden met de LEADER-coördinator of LAG-lid van jouw gebied. Deze helpt nagaan of je idee past binnen de lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) en de concrete oproep en ondersteunt je bij de verdere aanmelding.

Stap 1. Projectaanmelding

Je werkt je projectidee uit in een aanmeldingsformulier tegen de vooropgestelde deadline.

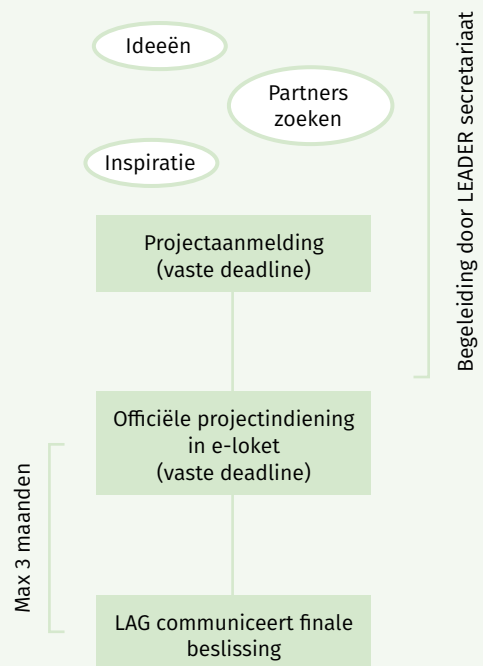
Je krijgt feedback van het LEADER-secretariaat en de LAG zodat je verder aan de slag kan met het uitschrijven van je projectfiche in het e-loket.

Stap 2. Projectindiening in het e-loket

Je dient je project in het e-loket. Zorg er voor dat je project ontvankelijk is. In het 'Handboek voor promotoren' vind je alle nodige info.

Stap 3. Afwachten van beslissing - start project

Nadat je project is ingediend in het e-loket, begint de goedkeuringsprocedure. De LAG laat binnen de 3 maanden (regulier project) na indiening weten of je project is goedgekeurd. Daarna kan jouw project snel van start gaan.

Belangrijkste stappen voor het indienen van een regulier project.

3.2. Soorten projecten

Microproject	<p>Max. 65% subsidie en max. projectkost 12.000€</p> <p>Beoordelings- en goedkeuringsprocedure: kort en slagkrachtig</p>
Reguliere projecten	<p>Max. 65% subsidie en groter dan microproject</p> <p>Zonder alle bepalingen die bij micro-,koepel- of samenwerkingsproject staan.</p>
Koepelproject	<p>Max. 65% subsidie en min. projectkost 50.000€.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verzameling van verschillende projecten rond een gelijkaardige projectdoelstelling • Uitvoering onder de koepel van een coördinerende organisatie
Samenwerkingsproject	<p>Max. 65% subsidie en min 125.000€ projectkost per LAG.</p> <p>Elke LAG moet tijdens de looptijd van de programmaperiode minimaal één transnationaal samenwerkingsproject (laten) uitvoeren. Dit betekent een project samen met een ander LEADER-gebied buiten Vlaanderen. Samenwerkingsprojecten kunnen ook tussen Vlaamse LEADER-gebieden. Dit zijn dan interterritoriale samenwerkingen.</p>

→ ga naar www.leaderoostvlaanderen.be voor meer informatie over de soorten projecten

Contact

Dienst landbouw en platteland Oost-Vlaanderen – team platteland
platteland@oost-vlaanderen.be

09 267 86 61

Voor alle recente informatie en voor de volledige Lokale Ontwikkelingsstrategie, ga naar
www.leaderoostvlaanderen.be.